

УДК 343.92

В. В. Бойко,
аспірантка кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

**ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МІСТО»
У КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЯЖКОЇ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ
ЗЛОЧИННОСТІ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ В УКРАЇНІ**

У статті на прикладі тяжкої насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи досліджується проблема відсутності визначення поняття міста як кримінологічно важливого об'єкта у системі запобігання злочинності. Наводиться авторське розуміння цього феномена та окреслюються перспективи використання у кримінології поняття «місто».

***Ключові слова:** місто, особливо велике місто, насильницька злочинність, тяжка насильницька злочинність проти життя та здоров'я особи.*

Постановка проблеми. Останніми роками в Україні дуже гостро стоїть проблема протидії злочинності на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць. Українські вчені значну увагу приділяють дослідженню злочинності на рівні країни, області та окремих міст. Водночас у сучасній науці спостерігається невизначеність категоріально-понятійного апарату, пов'язаного з таким феноменом, як «місто». Це породжує невиправдане розмивання границь кримінологічних досліджень і серйозно ускладнює отримання системних знань про закономірності злочинності, в тому числі й тяжкої насильницької проти життя та здоров'я особи, у межах міських територіально-просторових систем, які, до речі, є достатньо динамічними, постійно змінюючись унаслідок процесів урбанізації, агломерації, міграції населення, анонімності життя як визначальної риси міського спілкування, підвищених психологічних навантажень, здатних викликати чимало стресових ситуацій, тощо. Як відомо, перелічені процеси є вельми потужними чинниками у детермінації насильницької злочинності, зокрема, тяжких її проявів проти життя та здоров'я особи.

До цього часу у кримінологічній науці так й не вдалося сформулювати власного визначення поняття «місто». Тому під час звернення до цього феномена як певної територіально-просторової системи, що уражена тими чи іншими кримінальними проявами, постійно виникає необхідність звертатися до відповідних визначень, що мають місце в інших галузях знань. Однак наявне розмаїття у цих галузях знань стосовно визначення міста все одне не сприяє чіткості й усталеності у розумінні останнього як поняття, що наповнюється суто кримінологічним змістом, як відповідного об'єкта запобіжного впливу під час опрацювання системи заходів протидії злочинним проявам. Тому існує нагальна потреба у ґрунтовному дослідженні міста як відповідної територіально-просторової системи із притаманними йому рисами та ознаками.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Істотний внесок у розв'язання проблеми насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи свого часу зробили такі вітчизняні й зарубіжні вчені, як С. М. Абельцев, Ю. М. Антонян, С. В. Бородин, М. Ю. Валуйська, В. В. Голіна, Б. М. Головкін, А. І. Долгова, І. М. Даньшин, В. Є. Емінов, О. М. Костенко, В. М. Кудрявцев, Н. Ф. Кузнецова, А. В. Наумов, В. С. Овчинський, Е. П. Побегайло, Є. Г. Самовичев, О. Б. Сахаров, О. М. Храмцов та ін. Водночас дослідження перелічених учених проводилися без урахування особливостей населених пунктів за чисельністю мешканців, що проживають у них, без звернення до специфіки злочинних проявів саме у містах, у тому числі у тих, що віднесено до великих та особливо великих. Крім того, кримінологічний аналіз цього виду злочинності сьогодні слід проводити з огляду на той факт, що за багато років незалежності України злочини проти життя та здоров'я особи вийшла на друге місце у структурі загальної злочинності, сягаючи відмітки 10 %. При цьому лише в обласних центрах в останні три роки вчиняється 37–38 % умисних убивств та 30–32 % тяжких тілесних ушкоджень від числа усіх облікованих діянь, що отримали правову кваліфікацію за статтями 115 і 121 КК України.

Що стосується раніше проведених досліджень із питань кримінологічної географії та аналізу регіональних особливостей злочинності, зокрема, й насильницької проти життя та здоров'я особи, то необхідно згадати наукові праці учених минулого (Р. Гарофало, Е. Дюркгейм, А. Кетле, Ч. Ломброзо, Є. М. Тарановський та ін.) та учених останньої треті ХХ ст. і сучасності (С. М. Алфьоров, А. М. Бабенко, В. О. Берзін, І. Г. Богарирьов, Р. С. Веприцький, В. О. Уткін, А. О. Габіані, Р. Г. Гачечиладзе, В. І. Гладких, М. І. Дидебулідзе, В. В. Лунєєв, Г. М. Міньковський, М. С. Гуцерієв, І. П. Портнов, Е. Е. Раска, В. П. Філонов, І. М. Чекмарьова, В. І. Шакун, С. О. Шоткинов та ін.).

Наукові праці всіх перелічених учених, безумовно, заклали методологічне підґрунтя для дослідження тяжкої насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи як в Україні у цілому, так і в розрізі окремих регіонів держави. Проте на теперішній час дедалі актуальним стає систематичний та комплексний аналіз тяжкої насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи в Україні крізь призму поняття «місто», що, у свою чергу, потребує чіткого визначення належного категоріального апарату, серед якого неабияке значення має розкриття особливостей такої просторово-територіальної системи, як «місто».

Мета статті. Для розв'язання питання, що є предметом цієї публікації, виникає необхідність, по-перше, проаналізувати наявні в інших галузях знань підходи до визначення поняття «місто»; по-друге, сформулювати власне визначення поняття «місто» як об'єкта кримінологічної розвідки; по-третє, висвітлити важливість чіткого розуміння цього поняття для вивчення проблеми тяжкої насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи як такої; по-четверте, окреслити подальші напрями дослідження, проведення якого потребуватиме звернення до розробленого нами термінологічного апарату.

Виклад основного матеріалу дослідження. За історичними даними та свідченнями вчених, перші міста на Землі з'явилися у VIII–VI тисячолітті до

н. е¹. Починаючи від давніх часів відчуття безпеки та законності ототожнювалося у людей із поняттям міста. У вихідному розумінні законність і безпека передбачають знаходження «за коном», тобто певним кордоном, межею що відділяє людину від будь-якої небезпеки. Протизаконність у наведеному контексті означає порушення встановлених кордонів – російською «преступление их», що і породжує небезпеку, а, отже, й злочин². Відповідно наявність лінії розмежування створювала перепони для вторгнення, а тому розглядалася як основа для об'єктивно-суб'єктивного стану безпеки³. Саме кордонами (парканом, околицями, стінами, межею тощо) місто історично відділялося та захищалося від зовнішніх загроз.

До «огорожі», «городу» зводиться, власне, й етимологія слова «місто». Традиційно тлумачення терміна «місто» так само пов'язувалося з ідеєю огорожі, захисту, укриття. За твердженням Т. П. Гусарової, природному хаосу та дикості протиставлявся архітектурно організований, упорядкований та олюднений простір, а захищена стінами територія міста означала панування права і порядку⁴.

Історичним і соціальним підґрунтям для виникнення інтересу до проблем злочинності у містах, у тому числі й насильницької, що включає так само тяжкі та особливо тяжкі злочини проти життя та здоров'я особи, стали буржуазні революції XVIII–XIX століть. Революційні події зруйнували старі уклади життя й феодальні порядки в країнах Європи, США, Латинської Америки, Японії й Російської імперії, зумовили прискорене становлення капіталістичних відносин, детермінували швидкий розвиток великих міст, породили

¹ Верменич Я. В. Історична урбаністика в Україні: теорія містознавства і методика літочислення. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2011. С. 16.

² Курчєев В. С., Свиридов И. В., Тюгашев Е. А. *Homo urbanus*: Мегаполис в зеркале криминологии: монография. Новосибирск: Новосиб. гос. ун-т, 2009. С. 169.

³ Там само.

⁴ Гусарова Т. П. Город и ландшафт. *Город в средневековой цивилизации Западной Европы*. – Москва: Наука, 1999. Т. 1: Феномен средневекового урбанизма. С. 142.

ли нові форми та види злочинності⁵. Згодом збільшення кількості злочинних проявів у містах, поява нових форм і видів насильницьких дій потребувало узагальнених знань про закономірності існування й відтворення чинників, що продукували злочинність.

Як уже зазначалося, відсутність у кримінології власного визначення поняття «місто» змушує під час вивчення злочинності саме у таких просторово-територіальних одиницях, як місто, звертатися до напрацювань інших наукових галузей, в яких наводиться тлумачення цього терміна. При цьому аналіз спеціалізованої літератури дозволив нам виділити близько 50 різних тлумачень поняття «місто». Залежно від наукової галузі вчені вкладають у тлумачення згаданого терміна відмінні за переліком, обсягом та змістом складові. Так, у *соціології* містом визнаються суспільно-просторові форми буття суспільства, що концентрують великий людський, виробничий, освітній, культурний, науково-технічний, управлінський та ін. потенціали⁶. У *містознавстві* під містом розуміється складна відкрита соціально-економічна територіальна система, що відзначається особливими гомеостатичними властивостями⁷. Дещо інше тлумачення наводиться у *державному управлінні*. Так, О. В. Бойко-Бойчук веде мову про місто як значний за розміром населений пункт, адміністративний, торговельний, промисловий і культурний центр. При цьому вчений розуміє місто як виокремлений природний простір, що містить штучні рукотворні простори (економічний, соціокультурний тощо) існування та життєдіяльності тери-

⁵ Докладніше див.: Бабенко А. М. Історичні та соціально-демографічні фактори відмінності злочинності в регіонах України. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2013. № 3 (54). С. 8–15; Бабенко А. М. Регіональна злочинність в Україні: закономірності, детермінація та запобігання: дис. ... д-ра юрид. наук. – Харків, 2015. 515 с.; Всемирная история: учебник / под ред. Г. Б. Поляка, А. Н. Марковой. Москва: Культура и спорт, ИНТИ, 2000. С. 153–162 та ін.

⁶ Бакалова Л. Структурно-функціональна типологія міст як ефективний інструмент управління розвитком міста. *Управління сучасним містом*. 2007. № 1/12 (25–28). С. 184.

⁷ Богачов С. Перспективи розвитку містознавства як системи знань. *Місто, регіон, держава: економіко-правові проблеми містознавства: тези доповідей V міжнар. наук.-практ. конф., січень 2008 р.* Схід. Спецвип. 2008. № 1 (85). С. 8.

торіальної громади міста⁸. Ю. М. Попова в *економіці* містом визнає історично сформований населений пункт, що здійснює містоутворюючі та містообслуговуючі функції, є динамічною системою, в якій відтворюються економічні, соціальні, політичні, екологічні, демографічні та інші відносини⁹. У *соціально-економічній географії* містом вважається щільна, поселенська одиниця, яка вирізняється від подібних одиниць сформованим центром, де мешкає не аграрне населення, та яка, відтворюючи і реалізуючи свої спроможності до праці й суспільного життя, значно впливає на своє просторове оточення; до того ж ця поселенська одиниця, у свою чергу, сама може відчувати вплив останнього¹⁰. Схоже поняття наводиться у сучасній українській *географії*, де місто визначається як населений пункт із певною чисельністю населення, що виконує промислові, організаційно-господарські, управлінські, культурні, транспортні та інші функції, переважна більшість жителів якого зайнята поза сільським господарством¹¹. Із наведених вище визначень та ознак цілком очевидним є той факт, що представники різних наукових галузей не звертають увагу на першочергову, історично закладену функцію міста – створювати безпечні умови для життя у місті. Внаслідок цього й у містобудівній політиці сьогодні спостерігається відсутність практики врахування безпекової, іншими словами, кримінологічної складової розглядуваного феномена, а так само і відповідних похідних функцій життєдіяльності й розвитку міста. Отже, у контексті дослідження тяжкої насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи важливою ознакою та системоутворюючим

⁸ Бойко-Бойчук О. Категорія «місто»: сутність, визначення. *Управління сучасним містом*. 2005. № 3–4. С. 47–59. Так само див.: Бойко-Бойчук О. В. Місто. *Енциклопедія державного управління: у 8 т.*; за ред. О. Ю. Амосова, О. С. Ігнатенка, А. О. Кузнецова та ін. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. Т. 5: Територіальне управління. С. 177.

⁹ Попова Ю. М. Економічні аспекти визначення дефініції «місто». URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=55> (дата звернення: 27.08.2017).

¹⁰ Луніна В. Ю. Теоретичні підходи до визначення поняття «місто» та його типології стосовно України. *Прометей*. 2013. № 1. С. 70; Родченко В. Б. Міські комплекси України: чинники та умови організації регулювання соціально-економічного розвитку: монографія. Донецьк: НАН України, Ін-т економіки промисловості, 2012. С. 31.

¹¹ Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до соціальної географії: навч. посіб. – Київ: Знання, 2000. С. 166.

елементом поняття і характеристики «міста» є й те, що воно має забезпечувати дотримання правопорядку та безпеку суспільних відносин і населення як такого від зовнішніх та внутрішніх кримінологічних загроз.

Станом на 2 січня 2017 р. в Україні нараховувалося 1345 міських поселень, із них 460 міст та 885 селищ міського типу, в тому числі два міста зі спеціальним адміністративним статусом, 185 міст обласного значення та 273 міста районного значення¹². Така велика кількість міст в Україні у межах дослідження міської тяжкої насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи потребує певного їх упорядкування та класифікації.

За результатами аналізу спеціалізованої літератури (з регіональної економіки, містобудівництва, державного управління, соціально-економічної географії, демографії тощо) можна виділити чимало критеріїв і підстав класифікації і типології міст¹³. Однак, ураховуючи специфіку завдань науки кримінології, не всі з них доцільно використовувати під час дослідження кримінологічних особливостей тяжкої насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи в особливо великих містах України.

З огляду на специфіку нашого об'єкта та предмета дослідження слід підкреслити, що під час кримінологічного аналізу тяжкої насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи у містах необхідно враховувати, що соціально-економічні процеси у відмінних за розміром, часом створення й характером містах, тобто у різних територіально-просторових системах, про-

¹² Адміністративно-територіальний устрій України. URL: <http://portal.rada.gov.ua> (дата звернення: 1.09.2017); Яцко О. В. Місто як об'єкт суспільно-географічного аналізу: концептуальні і методологічні проблеми. *Географія та туризм*. 2016. Вип. 36. С. 212–223.

¹³ Докладніше див.: Богачов С. Перспективи розвитку містознавства як системи знань. *Місто, регіон, держава: економіко-правові проблеми містознавства: тези доповідей V міжнар. наук.-практ. конф.*, січень 2008 р. Схід. Спецвип. 2008. № 1 (85). С. 8; Луніна В. Ю. Теоретичні підходи до визначення поняття «місто» та його типології стосовно України. *Прометей*. 2013. № 1. С. 68–74; Бойко-Бойчук О. Категорія «місто»: сутність, визначення. *Управління сучасним містом*. 2005. № 3–4. С. 47–59; Бойко-Бойчук О. В. Місто. *Енциклопедія державного управління: у 8 т.*; за ред. О. Ю. Амосова, О. С. Ігнатенка, А. О. Кузнецова та ін. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. Т. 5: Територіальне управління. С. 177; Марченко О. В., Аванесова Н. Е. Аналіз соціально-економічних передумов розвитку міста. *Наук. вісн. Чернігів. держ. ін-ту економіки та управління*. 2013. № 4 (20). С. 60–71; Голиков А. П., Дейнека О. Г., Позднякова Л. О. та ін. Регіональна економіка та природокористування: навч. посіб.; за ред. А. П. Голикова. 2-ге вид. Київ: Центр учбов. літ., 2011. С. 108–138; та ін.

являють себе з неоднаковим ступенем інтенсивності. У кримінологічному сенсі визначальною й найбільш узагальнюючою ознакою класифікації міст є *чисельність населення*. За цим критерієм міста поділяють на: малі (від 20 до 50 тис. осіб); середні (50 тис. – 250 тис. осіб); великі (250 тис. – 500 тис. осіб); дуже великі (500 тис. – 1 млн. осіб); особливо великі, або міста-мільйонери (понад 1 млн. осіб)¹⁴. Така класифікація уявляється достатньо зручною і до того ж визнаною у кримінології¹⁵. На теперішній час під ознаки особливо великого міста, тобто з населенням понад 1 млн. осіб в Україні, підпадають три міста – Київ (2845023), Харків (1451028) та Одеса (1029049). Ці міста входять також у десятку найбільших міст України за своєю площею. Наприклад, розмір міста Києва складає 839 км², Харкова – 310 км²; Одеси – 236,9 км², тоді як площа міста Львова становить 182 км²; Івано-Франківська – 139 км² і т. д.¹⁶ За розміром території та кількістю населення будь-яке з особливо великих міст України перевищує окремі країни світу. Для прикладу, одна з найдавніших країн Південної Європи Республіка Сан-Марино займає територію у 61 км², а чисельність її населення складає 33005 осіб; Ліхтенштейн – 160 км² із населенням 37662 особи; територія Монако складає лише 2,02 км², а чисельність населення 38400 осіб¹⁷. За сукупним розміром (1385,9 км²) міста Київ, Харків і Одеса за чисельністю насе-

¹⁴ Докладніше див.: Марченко О. В., Аванесова Н. Е. Аналіз соціально-економічних передумов розвитку міста. *Наук. вісн. Чернігів. держ. ін-ту економіки і управління*. 2013. № 4 (20). С. 60–71; Луїна В. Ю. Теоретичні підходи до визначення поняття «місто» та його типології стосовно України. *Прометей*. 2013. № 1. С. 68–74; Портнов І. П. Город и преступность. *Государство и право*. 1993. № 2. С. 13–18; Портнов І. П. Проблемы профилактики преступности в городах (по материалам органов внутренних дел): дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 1993. 220 с.; Филонов В. П., Федоренко Д. В. Преступность в особо крупном промышленном городе: состояние, причины и меры по ее предупреждению: монография. Донецк: ДИВД МВД Украины, 2002. 281 с. та ін.

¹⁵ Докладніше див.: Филонов В. П., Федоренко Д. В. Преступность в особо крупном промышленном городе: состояние, причины и меры по ее предупреждению: монография. С. 17; Федоренко Д. В. Геокримінологічна обстановка в особливо крупном промышленном городе (на основе статистических данных по городу Донецку): дис. ... канд. юрид. наук. – Донецк, 2000. 204 с.

¹⁶ Докладніше див.: Найбільші міста України. 2015. URL: <http://dovidka.biz.ua/naybilshi-mista-ukrayini> (дата звернення: 1.09.2017); Найбільші міста України. Чисельність населення станом на 1 січня 2017 року. 2017. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 1.09.2017) та ін.

¹⁷ Економічна і соціальна географія світу 10–11 клас: атлас / В. В. Молочко, І. О. Європіна, О. Я. Скуратович та ін. Київ: ДНВП «Картографія», 2017. С. 2; Самые маленькие страны мира. 2017. – URL: http://geo.koltyrin.ru/samye_malenkie_strany_mira.php (дата звернення: 1.09.2017).

лення (5325100 осіб) значно перевищують окремі розвинені європейські країни. Для порівняння: чисельність населення Словенії сьогодні складає 2053 тис. осіб, а розмір її території дорівнюється 20 тис. км², Молдови – 3559 тис. осіб (33,8 тис. км²), Естонії – 1325 тис. осіб (45,2 тис. км²), Латвії – 2013 тис. осіб (64,5 тис. км²), Литви – 2956 тис. осіб (65,2 тис. км²)¹⁸. Отже, за своїми розмірами та кількістю населення три особливо великі міста України не поступаються окремим країнам Європи і значно перевищують деякі невеликі розвинені країни світу. Необхідно зазначити, що розмір міста має надзвичайно важливе значення, оскільки від цього залежать не лише можливості інформаційно-аналітичної діяльності, а й можливості у реалізації профілактичних і запобіжних заходів тяжкої насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи у конкретному місті та його районах. У вивченні тяжкої насильницької злочинності у містах велике значення мають й інші ознаки.

Отже, ще однією кримінологічно важливою підставою для класифікації міст є їх розподіл за *адміністративним значенням*. Як відомо, за цією підставою виділяють: столицю, міста республіканського підпорядкування, обласні та районні центри¹⁹. За *часом і темпами розвитку* виділяють так звані старі міста, що швидко розвиваються (засновані за часів Київської Русі); засновані у пізньому Середньовіччі або у так званій період Нового часу міста, що розвиваються поступово (Харків та Одеса); нові міста (виникли у ХХ ст., зокрема, в післявоєнний час)²⁰. За *функціональним призначенням* міста поділяються на: промислові; портові; транспортні вузли; науково-освітні центри; курортно-оздоровчі; культурні; релігійні²¹.

¹⁸ Статистичний щорічник України за 2012 рік. *Держ. ком. статистики України*; за ред. О. Г. Осауленка. Київ: «Держаналітінформ», 2013. С. 23.

¹⁹ Луніна В. Ю. Теоретичні підходи до визначення поняття «місто» та його типології стосовно України. *Прометей*. 2013. № 1. С. 71–72.

²⁰ Марченко О. В., Авансова Н. Е. Аналіз соціально-економічних передумов розвитку міста. *Наук. вісн. Чернігів. держ. ін-ту економіки і управління*. 2013. № 4 (20). С. 64.

²¹ Филонов В. П., Федоренко Д. В. Преступність в особі крупном промисленном городе: состояние, причины и меры по ее предупреждению: монография. С. 17; Прибиткова І. М. Еволюція міських систем у часі й просторі: український варіант розвитку. *Містобудування та територіальне планування*. 2011. Вип. 41. С. 351–368.

На сьогодні особливо великі міста є не просто регіональними центрами. Так, за соціально-економічним та демографічним потенціалом Київ є найбільшим містом і столицею України. У свою чергу, Харківський та Одеський мегаполіси не набагато поступаються урбанізованій зоні, що сформувалася навколо Києва. Масштаби й інтенсивність ділової активності у Харкові та Одесі, їх економічний, культурний та інтелектуальний потенціал можна порівняти лише зі столичним. Таким чином, не випадково, що останніми роками особливо великі міста стали привабливими територіями для підвищеної концентрації злочинності в цілому та тяжкої насильницької, зокрема.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що наведені вище поняття, класифікації та характеристики міст дозволяють надати власне кримінологічне визначення *особливо великого міста*, під яким слід розуміти історично сформований, кримінологічно захищений населений пункт регіоноутворюючого значення з високим рівнем урбанізації, населення якого нараховує понад один мільйон осіб, зайнятих переважно (понад 80 %) не сільськогосподарською діяльністю, а виконанням функцій у сфері обслуговування, промислові, адміністрування тощо.

Список використаних джерел

1. Адміністративно-територіальний устрій України. URL: <http://portal.rada.gov.ua>. (дата звернення: 1.09.2017).
2. Бабенко А. М. Історичні та соціально-демографічні фактори відмінності злочинності в регіонах України. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2013. № 3 (54). С. 8–15.
3. Бабенко А. М. Регіональна злочинність в Україні: закономірності, детермінація та запобігання: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2015. 515 с.
4. Бакалова Л. Структурно-функціональна типологія міст як ефективний інструмент управління розвитком міста. *Управління сучасним містом*. 2007. № 1/12 (25–28). С. 181–191.
5. Богачов С. Перспективи розвитку містознавства як системи знань. *Місто, регіон, держава: економіко-правові проблеми містознавства*: тези доповідей V міжнар. наук.-практ. конф., січень 2008 р. Схід. Спецвип. 2008. № 1 (85). С. 8–10.

6. Бойко-Бойчук О. В. Місто. *Енциклопедія державного управління*: у 8 т.; за ред. О. Ю. Амосова, О. С. Ігнатенка, А. О. Кузнецова та ін. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. Т. 5: Територіальне управління. 408 с.
7. Бойко-Бойчук О. Категорія «місто»: сутність, визначення. *Управління сучасним містом*. 2005. № 3–4. С. 47–59.
8. Верменич Я. В. Історична урбаністика в Україні: теорія містознавства і методика літочислення. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2011. 306 с.
9. Всемирная история: учебник / под ред. Г. Б. Поляка, А. Н. Марковой. Москва: Культура и спорт, ИНТИ, 2000. 496 с.
10. Голіков А. П., Дейнека О. Г., Позднякова Л. О. та ін. Регіональна економіка та природокористування: навч. посіб.; за ред. А. П. Голікова; 2-ге вид. Київ: Центр учбов. літ., 2011. 352 с.
11. Гусарова Т. П. Город и ландшафт. *Город в средневековой цивилизации Западной Европы*. Москва: Наука, 1999. – Т. 1: Феномен средневекового урбанизма. С. 140–158.
12. Економічна і соціальна географія світу 10–11 клас: атлас / В. В. Молочко, І. О. Європіна, О. Я. Скуратович та ін. Київ: ДНВП «Картографія», 2017. 52 с.
13. Курчеев В. С., Свиридов И. В., Тюгашев Е. А. *Ното urbanus*: Мегаполис в зеркале криминологии: монография. Новосибирск: Новосиб. гос. ун-т, 2009. 280 с.
14. Луніна В. Ю. Теоретичні підходи до визначення поняття «місто» та його типології стосовно України. *Прометей*. 2013. № 1. С. 68–74.
15. Марченко О. В., Аванесова Н. Е. Аналіз соціально-економічних передумов розвитку міста. *Наук. вісн. Чернігів. держ. ін-ту економіки та управління*. 2013. № 4 (20). С. 60–71.
16. Найбільші міста України. 2015. URL: <http://dovidka.biz.ua/naybilshimista-ukrayini> (дата звернення: 1.09.2017).
17. Найбільші міста України. Чисельність населення станом на 1 січня 2017 року. 2017. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 1.09.2017).
18. Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до соціальної географії: навч. посіб. Київ: Знання, 2000. 204 с.
19. Попова Ю. М. Економічні аспекти визначення дефініції «місто». URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=55> (дата звернення: 27.08.2017).
20. Портнов И. П. Город и преступность. *Государство и право*. 1993. № 2. С. 13–18.
21. Портнов И. П. Проблемы профилактики преступности в городах (по материалам органов внутренних дел): дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 1993. 220 с.
22. Прибиткова І. М. Еволюція міських систем у часі й просторі: український варіант розвитку. *Містобудування та територіальне планування*. 2011. Вип. 41. С. 351–368.

23. Родченко В. Б. Міські комплекси України: чинники та умови організації регулювання соціально-економічного розвитку: монографія. Донецьк: НАН України, Ін-т економіки промисловості, 2012. 403 с.

24. Самые маленькие страны мира. 2017. URL: http://geo.koltyrin.ru/samye_malenkie_strany_mira.php (дата обращения: 1.09.2017).

25. Статистичний щорічник України за 2012 рік. *Держ. ком. статистики України*; за ред. О. Г. Осауленка. Київ: Держаналітінформ, 2013. 551 с.

26. Федоренко Д. В. Геокриминогенная обстановка в особо крупном промышленном городе (на основе статистических данных по городу Донецку): дис. ... канд. юрид. наук. Донецк, 2000. 204 с.

27. Филонов В. П., Федоренко Д. В. Преступность в особо крупном промышленном городе: состояние, причины и меры по ее предупреждению: монография. – Донецк: ДИВД МВД Украины, 2002. 281 с.

28. Яцко О. В. Місто як об'єкт суспільно-географічного аналізу: концептуальні і методологічні проблеми. *Географія та туризм*. 2016. Вип. 36. С. 212–223.

Бойко В. В. Об определении понятия «город» в контексте исследования тяжкой насильственной преступности против жизни и здоровья личности в Украине

В статье на примере тяжкой насильственной преступности против жизни и здоровья личности исследуется проблема отсутствия определения понятия города как криминологически важного объекта в системе предупреждения преступности. Приводится авторское понимание этого феномена и намечаются перспективы использования в криминологии понятие «город».

Ключевые слова: город, особо крупный город, насильственная преступность, тяжкая насильственная преступность против жизни и здоровья человека.

Boyko V. V. As for notion of the «city» in the context of criminological research of grave violent crimes against life and health in Ukraine

The article is devoted to the study of the problem of lack of definition «the city» as a criminological important object in the system of crime prevention. This is done on the example of serious violent crime against life and health of the person. The author provides an understanding of this phenomenon and the prospects of use the concept of «city» in criminology.

Key words: city, an exceptionally large city, violent crime, serious violent crime against life and health of the person.